

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ S. Sayısı : 540

Eskişehir Milletvekili Mustafa Balcılar ve 3 Arkadaşının, 17.7.1964 Tarih ve 506 Sayılı Sosyal Sigortalar Kanununa Bir Ek Geçici Madde Eklenmesi Hakkında Kanun Teklifi ve Sağlık ve Sosyal İşler Komisyonu Raporu (2/404)

*Türkiye Büyük Millet Meclisi
Anavatan Partisi
Grup Başkanlığı
Sayı : 11-87/100*

17 . 2 . 1987

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

17.7.1964 tarih ve 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununa bir Ek Geçici Madde eklenmesi hakkındaki Kanun teklifimiz, gerekçesi ile birlikte ilişikte sunulmuştur.

Gereğini arz ederiz.

Saygılarımızla.

*Mustafa Balcılar
Eskişehir Milletvekili*

*Mustafa Kılıçaslan
Sakarya Milletvekili*

*Mahmut Karabulut
Sivas Milletvekili*

*Mustafa Uğur Ener
Kütahya Milletvekili*

GENEL VE MADDE GEREKÇESİ

1.3.1965 tarihinde yürürlüğe giren 506 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinin II nci bendinde çıraklar için sınırlı olarak sigortalılık getirilmiş ve bu bendin (B) fıkrasında; «özel kanunda tarifi ve nitelikleri belirtilen çıraklar hakkında çıraklık devresi sayılan süre içinde analık, malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları ile bu Kanunun 35 inci maddesi hükümlerinin uygulanmayacağı» öngörülmüştür.

Anılan fıkrada belirtilen özel kanun çıkıncaya kadar çıraklar hakkında 506 sayılı Kanunun bu hükmünün uygulanması mümkün olmamış dolayısıyla çıraklar sosyal güvenlikle mahrum kalmışlardır.

2089 sayılı Çırak, Kalfa ve Ustalık Kanunu 5.7.1977 tarihinde yürürlüğe girmiş olup, 506/3 üncü maddesinin II nci bent (B) fıkrası uyarınca 2089 sayılı Kanunun uygulandığı illerdeki mesleklerde çalışan ve bu kanunda tarifi ve nitelikleri belirtilen çıraklar sigortalı sayılarak haklarında çıraklık devresi sayılan süre içinde iş kazalarıyla meslek hastalıkları ve hastalık sigortaları uygulanmış, bunlar dışında kalan sigorta kolları ise uygulanmamıştır.

Aralık 1979 ayından itibaren bazı illerimizde uygulanmasına başlanılan 2089 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinde; «çırak bir sanatı, o sanat için düzenlenen teorik ve pratik öğrenim programına göre o işyerinde öğrenmek amacı ile bir çıraklık sözleşmesi ile bir iş yeri sahibinin hizmetine giren kimse» olarak tarif edilmiştir.

Aynı şekilde 19.6.1986 tarihinde yürürlüğe giren 3308 sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu da -çırağı, çıraklık sözleşmesi esaslarına göre bir meslek alanında mesleğin gerektirdiği bilgi, beceri ve iş alışkanlıklarını iş içerisinde geliştirilen kişi olarak tanımlamış ve 25 inci maddesinde de iş kazaları ve meslek hastalıkları ile hastalık sigortaları, primlerinin devletçe karşılanacağı belirtilmiştir.

Uzun vadeli sigorta kollarından sayılan malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları çırakların kendileri tarafından borçlanılarak ihya edildikleri takdirde ancak hizmetten sayılabilmesi mümkün olabilecektir.

506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununa tabi işyerleri özel ve kamu sektörü olarak ikiye ayrılmaktadır. Bu iki sektör 2089 ve 3308 sayılı Kanunlar kapsamına girmektedir.

Bir kamu sektörü olan T. C. D. D. İşletmesi ulaştırmacılığın gerektirdiği şekilde sanatkâr işçi yetiştirmek ganesi ile fabrika ve atölyeleri bünyesinde çırak okulları açmış ve bu okullara çıraklık sözleşmesi ile öğrenci kabul etmiştir.

Çıraklığa kayıt ve kabul edilen öğrenciler;

1. Çıraklar hakkında T. C. D. D. mevzuatı, yönetmeliği, nizam ve hükümlerine riayet etmek,
  2. Yönetmenliğe göre senenin muayyen zamanlarında imtihanlara girmek,
  3. Bütün öğrenim müddeti zarfında bir defadan fazla sınıfta kalmamak şartı ile sınıflarını geçerek öğrenim müddeti zarfında çıraklıktan mezun olmak,
  4. Çıraklıktan mezun olduktan sonra idarenin göndereceği yerde ve mesleği ile mütenasip olarak tayin edeceği vazifede mecburî hizmet ifa etmek,
  5. Askerlik görevinin bitiminde mensup olduğu iş yerine müracaatla vazife talebinde bulunmak,
- Gibi hususları kabul ve taahhüt etmektedirler.

Ayrıca, bu çıraklar; işçi gibi saat 7.00'de kart basıp derslerine başlamaktadırlar. Sendika seçimlerinde oy kullanabilmektedirler. Toplu iş sözleşmelerine tabidirler. Sağlık aidatları kesilmektedir. Senelik izin hakları işçilere uygulamanın aynısıdır. Okulda bir ve ikinci sınıflarda atölyede, üç ve dördüncü sınıflarda fabrikada bir fiil üretim işlerinde çalıştırılmaktadırlar. Askere giderken kıdem tazminatları okula giriş yılı itibariyle hesaplanmaktadır. Halen emek zammı okul giriş tarihi esas alınarak kabul edilmektedir.

Yukarıdaki izahlardan da anlaşılacağı üzere T. C. D. D. çırakları tamamen işçi niteliğini haiz ve istihsale yönelik bir mesai sarfetmektedirler.

Esasen sigortalı işçi kapsamında çalıştırılan ve fakat 506/3 üncü madde II nci bent (B) fıkrası uyarınca haklarında malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları hükümleri uygulanmayan bu kimselerin çıraklık devresi sayılan süreleri (Okula giriş ve mezun olunan tarihler arasındaki süre) sigortalılık süresinden (Hizmetten) sayılmamaktadır.

506 sayılı Yasaya göre; malullük, yaşlılık ve ölüm sigorta kollarından aylık bağlanmasına hak kazanabilmek için her sigorta kolunun gerekli şartlarından biri olan ve mezkûr Kanununun 54, 60, 66 ncı maddelerinde sınırları belirtilen sigortalılık süresini doldurması gerektiği gözönünde tutulduğunda çıraklık devresi olarak kabul edilen ve hizmetten sayılmayan bu süre kadar sigorta haklarına gecikmeli olarak kavuşmaktadırlar.

Bu hal ise, çırak işçileri anılan sigorta kollarından hak kaybına uğratmakta ve dolayısıyla mağduriyete düşmelerine, sebep olmaktadır.

Mağduriyetin giderilmesi için çalışıldığı halde Sosyal Sigortalara tabi tutulmamış hizmetlerin borçlandırılarak değerlendirilmesi gerektiğinden bunların borçlandırılmalarına ilişkin Kanun teklifi hazırlanmış bulunmaktadır.

Sağlık ve Sosyal İşler Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Sağlık ve Sosyal İşler

Komisyonu

Esas No. : 2/404

Karar No. : 5

3.3.1987

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Yüksek Başkanlıkça 19.2.1987 tarihinde Komisyonumuza havale edilen «Eskişehir Milletvekili Mustafa Balçılar ve 3 Arkadaşının; 17.7.1964 Tarih ve 506 Sayılı Sosyal Sigortalar Kanununa Bir Ek Geçici Madde Eklenmesi Hakkında Kanun Teklifi» Komisyonumuzun 26.2.1987 tarihli 8 inci birleşiminde Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Mükerrerem Taşcıoğlu ve Bakanlık temsilcilerinin de katılımıyla incelenip görüşüldü.

Genel olarak gerekçesi uygun bulunan kanun teklifinin 1 inci maddesinin birinci fıkrasının müzakeresi esnasında teklif kapsamındaki çıraklık okulu uygulamasının yalnızca T.C. Devlet Demiryollarında olmadığı, geçmişte diğer bazı kamu kurum ve kuruluşlarıyla kamu iktisadi teşebbüslerinde de benzer uygulamaların yapıldığı; esasen kanunların eşitlik ve genellik ilkelerine uygun olarak düzenlenmeleri gerektiği hususları üyelerimizce dile getirildiğinden, teklifin 1 inci maddesinin birinci fıkrası bu görüşler doğrultusunda değiştirilmiş böylelikle Sosyal Sigortalar Kurumuna tabi olanlardan «Çırak, Kalfa ve Ustalık Kanunu» nun yürürlüğe girdiği 5.7.1977 tarihinden önce, resmi kurum ve kuruluşların veya askerî işyerlerinin ya da 233 sayılı Kanun Hükmünde Kararname kapsamına giren teşekkül ve kuruluşlarla bunların müessese, bağlı ortaklık ve iştiraklerine ait çıraklık okullarına çıraklık mukavelesi ile girenlerden okullarını başarı ile bitirenlerin, istekleri halinde başarılı geçen eğitim ve öğretim sürelerinin borçlandırılmak suretiyle mahullük, yaşlılık ve ölüm sigortası süresinden saydırılmasına imkân sağlanmıştır.

Teklifin 1 inci maddesi yapılan bu değişikliklerle; 2 ve 3 üncü maddeleri ise Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Raporumuz Genel Kurulun onayına sunulmak üzere yüksek Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan
Mustafa Balçılar
Eskişehir

Üye
Sait Ekinci
Burdur

Üye
O. Nuri Akyol
Kocaeli
İmzada Bulunamadı

Kâtip
Hamdi Özsoy
Alfyon

Üye
Veysel Varol
Erzincan

Üye
Mustafa Kılıçaslan
Sakarya

Üye
A. Şevket Gedik
Adana

Üye
Muzaffer Yıldırım
Kayseri

Üye
R. Öner Çakan
Zonguldak

**BÖKİŞEHİR MİLLETVEKİLİ MUSTAFA BALCI-
LAR VE 3 ARKADAŞININ TEKLİFİ**

**506 Sayılı Sosyal Sigortalar Kanununa Bir Ek Geçici
Madde Eklenmesi Hakkında Kanun Teklifi**

MADDE 1. — 17.7.1964 tarih ve 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununa aşağıdaki ek geçici madde eklenmiştir.

EK GEÇİCİ MADDE 1. — Bu Kanuna tabi olarak çalışan veya isteğe bağlı sigortaya yahut topluluk sigortasına prim ödemekte olan sigortalıların; T.C. Devlet Demiryollarına ait fabrikalarda, işletmelerde veya bu işyerlerine bağlı buharlı ve motorlu depolarda kurulan çıraklık okullarına çıraklık mukavelesi ile giren ve okullarını başarı ile bitirenlerin çıraklık okullarında geçen başarılı eğitim ve öğrenim süreleri bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde yazılı talepte bulunmaları halinde ve bu Kanunun 78 inci maddesi ile belirlenen prime esas kazancın alt sınırının talep tarihindeki tutarı üzerinden hesaplanacak malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primlerinin tamamını 2 yıl içinde defaten veya taksitlerle ödemeleri şartı ile borçlandırılır.

Borçlandırılan sürenin karşılığı olan gün sayısı, sigortalının prim ödeme süresine katılır. Şu kadar ki bu Kanuna göre tespit edilen sigortalılığın başlangıç tarihinden önceki süreler için borçlandırılma halinde, sigortalılığın başlangıç tarihi, borçlandırılan gün sayısı kadar geriye götürülür.

1.4.1981 tarihinden önce malullük, yaşlılık ve ölüm sigortalarına tescil edilmiş olanlar hakkında 60 ıncı maddenin (G) fıkrası hükmü uygulanmaz.

Borçlanılan hizmet süresinin malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları yönünden değerlendirilebilmesi için borç tutarının tamamı ilgili tarafından ödenir. Ancak sigortalının müracaat süresi içerisinde ölümlü halinde haksahiplerinin yazılı talebi üzerine tahsis hakkının doğumuna yetecek prim tutarının tahsil edildiği tarihi takip eden aybaşından itibaren kendilerine aylık bağlanır.

Borçlanması istenilen hizmetin örneği Kurumca hazırlanacak belgeler ile tevsik edilmesi şarttır.

MADDE 2. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

**SAĞLIK VE SOSYAL İŞLER KOMİSYONUNUN
KABUL ETTİĞİ METİN**

**506 Sayılı Sosyal Sigortalar Kanununa Bir Ek Geçici
Madde Eklenmesi Hakkında Kanun Teklifi**

MADDE 1. — 17.7.1964 tarih ve 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununa aşağıdaki ek geçici madde eklenmiştir.

EK GEÇİCİ MADDE 1. — Bu Kanuna tabi olarak çalışan veya isteğe bağlı sigortaya yahut topluluk sigortasına prim ödemekte olan sigortalılardan; kamu kurum ve kuruluşları ile askeri işyerlerinde kurulmuş olan resmî nitelikteki çıraklık okullarına çıraklık mukavelesi ile giren ve okullarını başarı ile bitirenlerin çırak okullarında 5.7.1977 tarihinden önce geçen başarılı eğitim ve öğrenim sürelerini, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde yazılı talepte bulunmaları halinde ve bu Kanunun 78 inci maddesi ile belirlenen prime esas kazancın alt sınırının talep tarihindeki tutarı üzerinden hesaplanacak malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primlerinin tamamını 2 yıl içinde ödemeleri şartı ile borçlandırılır.

Borçlandırılan sürenin karşılığı olan gün sayısı, sigortalının prim ödeme süresine katılır. Şu kadarki bu Kanuna göre tespit edilen sigortalılığın başlangıç tarihinden önceki süreler için borçlandırılma halinde, sigortalılığın başlangıç tarihi, borçlandırılan gün sayısı kadar geriye götürülür.

1.4.1981 tarihinden önce malullük, yaşlılık ve ölüm sigortalarına tescil edilmiş olanlar hakkında 60 ıncı maddenin (G) fıkrası hükmü uygulanmaz.

Borçlanılan hizmet süresinin malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları yönünden değerlendirilebilmesi için borç tutarının tamamı ilgili tarafından ödenir. Ancak sigortalının müracaat süresi içerisinde ölümlü halinde haksahiplerinin yazılı talebi üzerine tahsis hakkının doğumuna yetecek prim tutarının tahsil edildiği tarihi takip eden aybaşından itibaren kendilerine aylık bağlanır.

Borçlanması istenilen hizmetin örneği Kurumca hazırlanacak belgeler ile tevsik edilmesi şarttır.

MADDE 2. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.